

LATVIJAS UNIVERSITĀTES PRIVĀTDOCENTA RAIMUNDA PAVASARA (1902-1985) DARBĪBA ORTOPĒDIJAS NOZARĒ

Latvijas Universitātes 81. starptautiskā zinātniskā konference

Latvijas Universitātes vēstures liecības atmiņas institūciju krājumos



Pauls Stradiņš
Medicine history
museum

M. Vesperis
Galvenais pētnieks
Rīga, 04.04.2023.

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē

Priv. doc.

Dr. med. R. PAVASARS

ORTOPĒDISKĀS | FACHARZT FÜR
SLIMĪBĀS | ORTHOPÄDIE

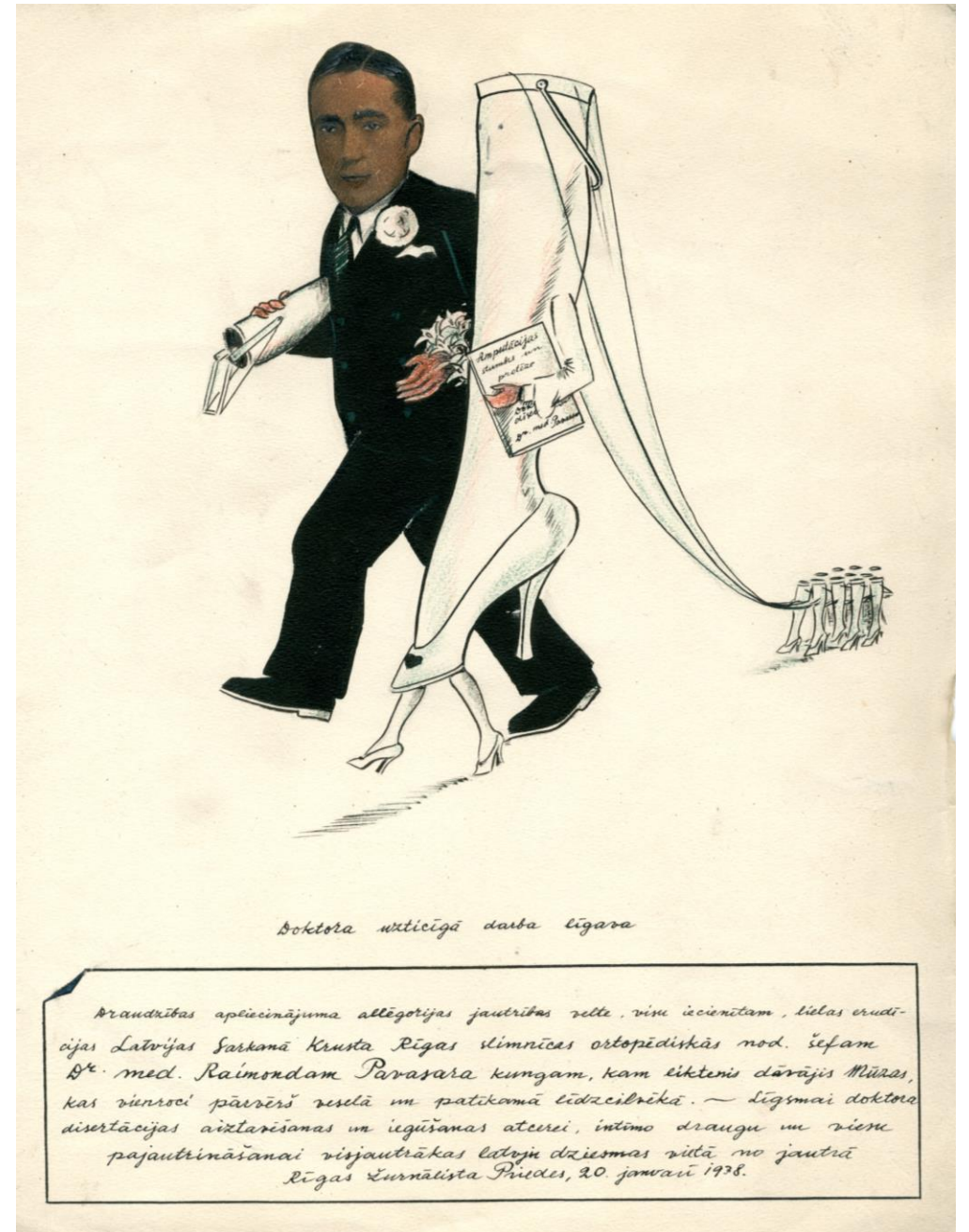
$\frac{1}{2}$ 2 — $\frac{1}{2}$ 3

Sestdienās neņemem. Sonnabend kein Empfang

Dr. med. Raimunda Pavasara durvju šilte. Rīga,
20. gs. 40. gadi. PSMVM krājums: R 12871

MVM

Šaržs. Doktora uzticīgā līgava. Autors: Priede.
Rīga, 1938.20.I. PSMVM krājums: R 12872



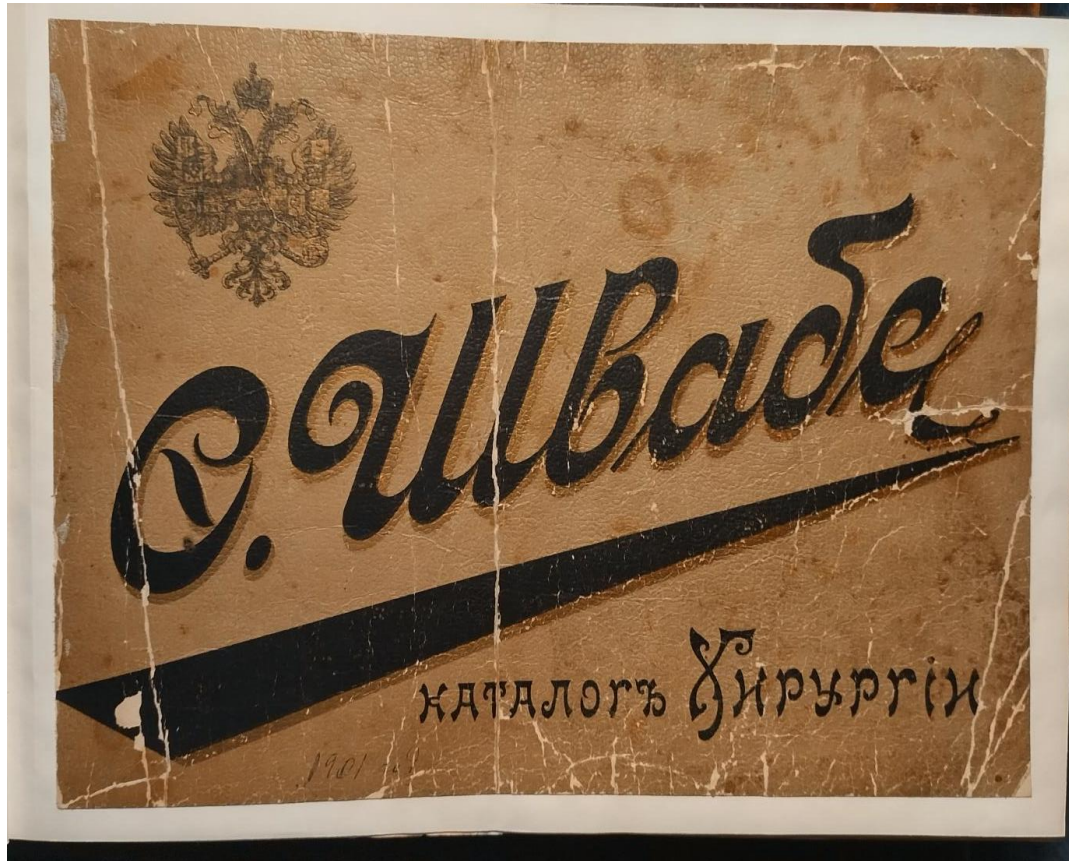
LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē



Portēzes. Akc. sab. E.M.Nurdkvista fabrika. Helsinki-Petrograda, 1917.
PSMVM bibliot. inv. nr. 39102

- Pirmās zināmās ortopēdiskās protēzes atrastas arheoloģiskajos izrakumos Ēģiptē un Irānā, kur tās izgatavotas pirms 3 gadu tūkstošiem pirms mūsu ēras.
 - Acs protēze no bitumena pastas (Senā Irāna).
 - Kājas pirksts no koka (senā Ēģipte).
- Lielākās izmaiņas ortopēdijā un protēžu izgatavošanā pasaulē notika 20. gadsimta 1. pusē, ko ietekmēja 1. pasaules karš.
- Pirms 1. pasaules kara Krievijas impērijā bija iespēja iegādāties dažādas ortopēdiskās protēzes:
 - Akc. sab. E. M. Nurdkvista protēžu un bandāžu izgatavošanas fabrika, Helsinkos (dib. 1898.).
 - Akc. sab. F. Švābes medicīnisko, fizisko, ķīmisko, astronomisko aparātu un instrumentu fabrika, Maskavā (dib. 1837.).
 - Šapļigina ķirurģisko un medicīnisko instrumentu, ortopēdisko aparātu un mākslīgo locekļu fabrika, Sanktpēterburgā.

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē



Akc. sab. F. Švābes ķirurgijas katalogs. Maskava, 1901. PSMVM bibl. inv. nr. 28292

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē



LSK ortopēdijas darbnīcā izgatavoto protēžu veidi.
Fotogrāfs: J.Rieksts. Rīga, 1923. PSMVM krājums:
Falb 12/14

- Situācija Latvijā 1920. gadā
 - Latvijā bija ap 2400 kara invalīdu.
 - Ar kāju bojājumu – 191 cilvēks.
 - Ar kājas pirkstu vai pēdas bojājumu – 30 cilvēks.
 - Ar rokas bojājumu – 85 cilvēki.
 - Ar rokas pirkstu bojājumu – 175 cilvēki.
 - Pārējiem invalīdiem bija dažādi citi trūkumi un bojājumi.
 - Tie slimoja ar dažādām nervu un dzīslu bojājumiem, kā arī ar nesaaugušiem kauliem ievainojuma vai lūzuma vietās.

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē



LSK ortopēdijas darbnīcā izgatavotās protēzes.
Fotogrāfs: J.Rieksts. Rīga, 1923. PSMVM krājums:
Falb 12/13

• LSK Ortopēdijas darbnīca

- Darbnīcā kā ārsts no 1921. līdz 1935. gadam strādāja Dr. Reinholds fon Zengbušs (1869-1944).
- No 1935. līdz 1943. gadam kā speciālists ortopēds Dr. med. Raimunds Pavasars (1902-1985).
- Tehniski – administratīvo pusi no 1921. līdz 1923. gadam vadīja J. Bērziņš.
- No 1923. gada līdz 1944. gadam to vadīja kara invalīds virsleitnants un Lāčplēša ordeņa kavalieris Arturs Baumhamers (1893-1967).
- No 1934. līdz 1944. gadam kā tehnisks organizators bija inženieris Jānis Kormans (1982-1950)



Privātdoc. R. Pavasara receptes
veidlapa. Rīga, 20. gs. 40. gadi.
PSMVM krājums: R 12854

MVM

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē

LSK ortopēdijas darbnīcā izgatavotās vienības 1939. gadā

Priekšmeta nosaukums	Invalīdiem	Privātpers.	Kopā
Kāju protēzes	19	94	113
Kāju aparāti	6	56	62
Roku protēzes	3	16	19
Roku aparāti	1	12	13
Darba stutkājas	3	4	7
Ortopēdiskās korsetes	-	49	49
Ortopēdiskie zābaki	178	199	377
Šņorzābaki (protēžu)	127	8	135
Bandāžas	-	50	50
Kruķi (slimnieku)	13 p.	110 p.	113 p.
Ortopēdiskās zoles (pēdu plāksnes)	3 p.	1119 p.	1122 p.
Ratiņi – pašbraucēji	3	6	9
Braucamie krēsli	-	14	14
Spieķi (slimnieku)	48	84	132

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē



Vienkārša balstkāja (stutkāja). LSK modelis.
Rīga, 20. gs. 30. gadi. Foto: Toms Majors.
PSMVM krājums: LA 22028



Ortopēdiskā korsete mugurkaula deformāciju ārstēšanai.
LSK darbnīca (?). Rīga, 20. gs. 30. gadi. Foto: Toms Majors.
PSMVM krājums: LA 10236



Raimonds Pavasars pēc demobilizēšanās.
6. Rīgas kājnieku pulka jaunākais ārsts, leitnants.
Rīga, 1929. Fotogrāfs: Kārlis Kreicbergs. PSMVM
krājums: MVM 50640 Ff 6598.

MVM

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē

- Raimunda Pavasara biogrāfiskie dati
 - Dzimis 1902. gada 10. maijā Lejasciema mācītājmuižā mācītāja Eduards un mājsaimnieces Veras Pavasaru ģimenē.
 - Latvijas Brīvības cīņu laikā, 1919. gadā bijis Rīgas skolnieku rotas un Rēzeknes kājnieku pulka karavīrs.
 - 1920. gadā beidzis Valmieras reālskolu.
 - Studējis Latvijas Universitātes Mehāniskas fakultātē (1920-1921).
 - Pārgājis studēt uz Medicīnas fakultāti (1921-1927), ārsts, specializējies ķirurģijā un ortopēdijā.
 - Latvijas Universitātes subasistents (1926-1928).
 - Latvijas armijas ārsts (1928-1929).
 - Vispārējas apdrošināšanas sabiedrības ārsts (1929-1932).
 - Latvijas Universitātes Ķirurģiskās klīnikas jaunākais asistents (1932-1934) un asistents (1934-1935).
 - Rīgas kara slimnīcas konsultants (1933-1940).



Raimunds Pavasars. ASV, ap 1978.
Fotogrāfs: nezināms. PSMVM krājums:
MVM 50644/1 Ff 6602/1

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē

- Rīgas kara slimnīcas konsultants (1933-1940).
- Latvijas Sarkanā Krusta Rīgas slimnīcas nodaļas vadītājs (1935-1940)
- LSK ortopēdiskās darbnīcas ārstnieciskais vadītājs (1935-1943).
- Rīgas Centrālās slimnīcas ārsts (1935-1940).
- Rīgas Bērnu slimnīcas konsultants (1941-1944).
- 1938.20.I ieguvis Dr. med. grādu.
- Tautas Palīdzības Ķirurģiskās slimnīcas ārsts (1941-1944).
- LU I šķiras lektors (1942-1944) un privātdocents (1943-1944).
- 1944.X bēgļu gaitās uz Vāciju. Lībekas latviešu slimnīcas vadītājs (1945-1949)
- Ieceļojis ASV 1950. gadā, bijis ārsts Longailendā Meinā, Konektikatā, Ņujorkas štātā un veterānu slimnīcā Tomā, Viskonsinā.
- Miris 1985.27.IV Viskonsinā, ASV.

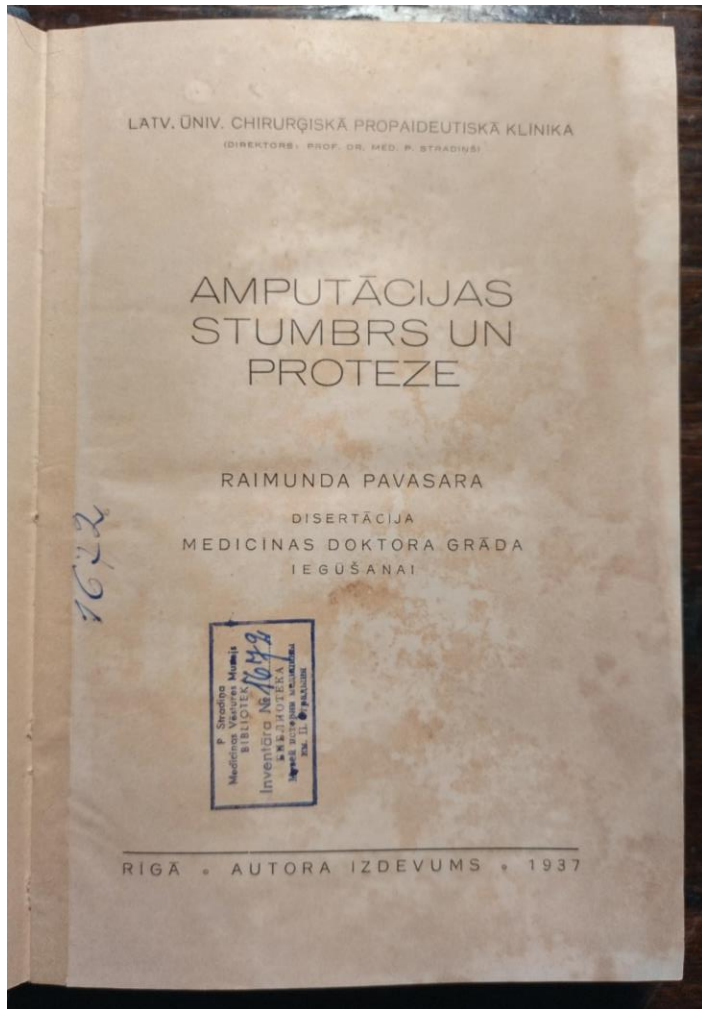
LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē



Ortopēdiskā korsete: "Dr. M. Loewensohn Riga". Rīga, 20. gs. 30. gadi. Foto: Toms Majors. PSMVM krājums, P.Stradiņa kol. nr. 5636.

• Latvijas ķirurgi – ortopēdi

- Dr. med. Aleksandrs Bieziņš (1897-1975)
- Dr. Rahela Frīdmane (dz. Kacmane, 1887-1941)
- Dr. Manne Levensons (1897- pēc 1945)
- Dr. med. Raimunds Pavasars (1902-1985)
- Dr. Elza Vitenberga (dz. Reinfelde, 1893-1975)
- Dr. Reinholds Aleksandrs fon Zengbušs (1869-1944)



Raimunds Pavasars. Amputācijas stumbrs un protēze. Disertācija medicīnas doktora grāda iegūšanai. Rīga, 1937. PSMVM bibliot. inv. nr. 1672

LU privātdocenta R.Pavasara darbība ortopēdijas nozarē

- Dr. med. Raimunds Pavasars ir pirmais ārsts, kurš Latvijas Universitātē aizstāvējis savu medicīnas doktora disertāciju ortopēdijas nozarē.
- LSK darbnīcā izgatavotās protēzes tika izgatavotas katram pacientam individuāli.
- LSK dominēja ortopēdijas nozarē Latvijā starpkara periodā.
- Dr. med. R. Pavasars LSK turpināja un veicināja jau iestādes iepriekš iesākto darbu, strādājot gan ortopēdijas darbnīcā, gan arī LSK Rīgas ķirurģiskajā slimnīcā.
- Savu darbu ortopēdijā R. Pavasars turpināja Lībikas latviešu slimnīcā Vācijā pēc Otrā pasaules kara līdz emigrēšanai uz ASV.



Raimunds Pavasars (1902-1985) ar ģimeni, sieva Lidija (dz. Blaumanis, 1902-1995) un dēli Viesturs (mācītājs, 1936-2012), Andris (mākslinieks, 1937-2011) un Dainis (skolotājs, 1938-2006). Vācija, Lībeka, 20. gs. 40. gadu beigas. Fotografārs: nezināms. PSMVM krājums: MVMp 20928 Ffp 4683.

Vēres:

- Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājums: R 12854, R 12858 – R 12865, R 12871, R 33396;
- Pavasars, Raimunds. Amputācijas stubrs un protēze. Rīga, 1937.;
- Ф. Швабе. Каталог хирургии. Москваб 1901., 426.-433. с.;
- Протезы. Акц. общ. Е. М. Нурдквистъ. Гельсингфоррсь, 1917.;
- Apskats. Latvijas Sarkanā Krusta žurnāls. Rīga, 1922.-1940.;
- Dr. med. Raimunda Pavasara, lett. publicētie darbi // Universitas, nr. 17, 01.04.1966., 71.-72. lpp.;
- Grāvere, Rita. Valmieras puikam Raimundam Pavasaram – 110. // Latviešu Ārstu un Zobārstu Apvienība. Apkārtraksts, nr. 161, 01.04.2012., 31. lpp.;
- Vīksna, Arnis. Latvijas Universitātes Medicīnas fakultāte 1919-1950. Rīga, 2011., 415.-416. lpp.

Paldies par uzmanību!

MVVM

Paula Stradiņa
Medicīnas vēstures
muzejs

M. Vesperis
Galvenais pētnieks